Patria

5.6.2024

Eduskunta
Talousvaliokunta

Asia: E-jatkokirjelmä EJ6/2024 vp - E 52/2023 vp Euroopan puolustusteollinen strategia

PATRIAN LAUSUNTO EUROOPAN PUOLUSTUSTEOLLISESTA STRATEGIASTA

Yleistä

Patria on samaa mieltä Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n otsikon asiassa antamassa asiantuntijalausunnossa esitetyn kanssa. Sen lisäksi, mitä PIA ry on omassa lausunnossaan todennut, Patria nostaa tässä omassa lausunnossaan esille yrityksen kannalta keskeisiä asioita Euroopan puolustusteollisesta strategiasta (EDIS) ja siihen liittyvästä ohjelmaehdotuksesta (EDIP).

Euroopan puolustusteollinen strategia nostaa hyvin esille tarpeen vahvistaa Euroopan puolustuksen teknologista ja teollista pohjaa. Tarve on konkretisoitunut Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Yleisellä tasolla strategian tavoitteista vallitsee laaja konsensus. Euroopan puolustuksen kilpailukykyinen teollinen ja tekninen perusta on oleellinen osa kokonaisturvallisuuden infrastruktuuria ja käytännön kriisinsietokykyä.

EDIS on poliittinen, ei juridisesti sitova dokumentti, joka linjaa tulevaisuuden EU-tason strategisen tason puolustusteollisuuspolitiikan suuntaa. EDIP puolestaan on asetusehdotus, jolla on tarkoitus toteuttaa useita EDISin toimenpiteitä.

Patrian näkemyksen mukaan toimeenpanon kannalta olisi hyvä kuvata myös konkreettisempi tavoitetila: miltä EU:n puolustusteollisuus ja -markkina näyttää, kun se on riittävän syvä ja yhteismarkkinat toimivat. Tämä tavoitetila olisi syytä jakaa (sitovasti) EU:n jäsenmaiden ja instituutioiden kesken, jolloin konkreettiset toimenpiteet voitaisiin suunnitella alusta asti

- jäsenmaiden erityispiirteet huomioiden,
- toimivaltajakoa kunnioittaen,
- yhteensopivasti Naton tehtävien kanssa.

Näin selkeän tavoitetilan saavuttaminen lienee poliittisesti mahdotonta. Se johtaa vääjäämättä siihen, että kompromissien hakeminen EDIP-neuvotteluiden kautta vie aikaa ja sitoo resursseja sekä hallinnosta että teollisuudelta.

Suomen tavoitteiden saavuttaminen ja yhteensovittaminen EDIS/EDIP:n kanssa puolustusyhteistyön ja kokonaisturvallisuuden osalta edellyttää Suomen kantojen ja toimenpiteiden valmistelua, koordinointia ja priorisointia yli sektorirajojen siten, että myös kansallisen puolustusteollisuuden ja tutkimuslaitosten asiantuntemus sisällytetään valmisteluun. Tämä edellyttää hallinnon valmistelun riittävää laadullista ja määrällistä resursointia.

Patria Info@patriagroup.com www.patriagroup.com

Copyright Patria. All rights reserved.

Euroopan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinan kehittäminen

Patrian näkemyksen mukaan on tärkeää todeta, että puolustustarvikkeiden eurooppalaista yhteismarkkinaa ei vielä ole. Patrian kannalta suurin ongelma puolustustarvikkeiden yhteismarkkinoilla on tällä hetkellä suurten jäsenmaiden käytäntö kohdistaa pääosa hankinnoista omalle teollisuudelleen. Patrian näkemyksen mukaan tämä on myös yksi suurimmista esteistä puolustusteollisen strategian tavoitteiden toteuttamiseksi. Komission pitäisi kyetä luomaan paremmin toimiva ja tasapuolisempi sisämarkkina jo olemassa olevalla keinovalikoimalla ja paremmalla valvonnalla. Patria tukee strategian tavoitteita hankintojen kohdentumisesta eurooppalaiseen puolustusteollisuuteen, mutta ilman nykyistä tasapuolisempaa puolustustarvikkeiden sisämarkkinaa tavoitetta on vaikea toteuttaa.

Panostaminen toimiviin keinoihin vaihtoehtona uusille rakenteille ja mekanismeille

Euroopan komissio on esitellyt suuren määrän uusia puolustukseen liittyviä aloitteita viime vuosina. Teollisuuden kannalta resurssien pitkäjänteinen kohdentaminen tunnistettuihin suorituskykytarpeisiin on järkevää. Patrian on samaa mieltä EDIS-linjauksen kanssa, että Euroopan puolustusrahasto (EDF) on toimiva väline. On tärkeää, että EDF-rahasto pidetään riittävän suurena ja linjauksiltaan ennustettavana.

Osallistuminen Euroopan puolustusrahaston projekteihin mahdollistaa yritysten pääsyn eurooppalaisiin arvoketjuihin sekä kasvattaa huoltovarmuutta ja keskinäisriippuvuutta. Esimerkiksi Patrian johtama FAMOUS-konsortio, jossa on mukana 35 yhtiötä/organisaatiota 9 maasta, on sopinut komission kanssa maksimissaan 95 M€ tuesta tuotekehitykseen. Toinen esimerkki toimivasta välineestä on ASAP, jonka soveltamisalaa ollaan EDISin ja EDIPin myötä laajentamassa. Loogista olisi suunnata EDIPin puitteissa ASAP-rahoitusta EDF-projekteissa (kuten FAMOUS) kehitettyjen tuotteiden tuotteistamiseen ja tuotantoinfran rakentamiseen.

Patrian näkemyksen mukaan uusien rakenteiden, mekanismien ja instrumenttien sijaan tulisi keskittyä olemassa olevien toimivien järjestelyjen entistä parempaan hyödyntämiseen. EDIS:n alla ehdotetaan useita uusia mekanismeja ja rakenteita (kuten Defence Industrial Readiness Board, Structure for European Armaments Programme). Patrian näkemyksen mukaan uusia rakenteita tärkeämpää olisi panostaa toimiviksi havaittuihin välineisiin (kuten EDF ja ASAP) ja järjestelyihin (EDA, OCCAR, NATO NSPA) ja kehittää niitä.

Yhteishankinnat

EDIS ja EDIP tavoittelevat yhteishankintojen ja -hankkeiden osuuden merkittävää kasvattamista puolustushankinnoissa. Patria kannattaa tätä tavoitetta, mutta käytännössä pelkillä komission ehdottamilla kannustimilla (kuten EDIRPA+) tuskin päästään tavoitellulle tasolle.

Patrian kannalta erittäin tärkeitä ja toimivia ovat valtioiden yhteisistä tarpeista lähtevät, koordinoidut yhteiset kehityshankkeet. Menestyksellisenä yhteishankintaesimerkkinä toimii CAVS-hanke (Common Armoured Vehicle System), jossa kehitetään keskenään yhteensopivia ajoneuvojärjestelmiä usean maan tarpeeseen. Yhteensopivat järjestelmät, tuotantolinjat ja varaosat lisäävät Euroopan kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Tällaiset G2G-kauppatavat ovat yleisiä EU-maissa, mutta maiden käytännöt vaihtelevat. EDIS / EDIP olisi hyvä tilaisuus ohjata

Copyright Patria. All rights reserved.

jäsenmaita käytännöiltään yhtenäisempiin G2G – kauppatapoihin. Patrian näkemyksen mukaan EDIS/EDIP eivät nykymuodossaan helpota epäyhtenäisiä käytäntöjä EUssa.

Yhteenveto

1. Puolustustarvikkeiden yhteismarkkina ei toimi ennen, kuin suuret jäsenmaat avaavat hankintojaan kilpailulle.
2. Uusien rakenteiden ja mekanismien vyöryttämisen sijaan tulisi keskittyä jatkokehittämään toimiviksi havaittuja keinoja, kuten EDF ja ASAP ja hyödyntää olemassa olevia rakenteita (NATO NSPA, EDA).
3. FAMOUS- ja CAVS-hankkeet toimivat esimerkkeinä sekä kansallisen että EU-tason puolustusvalmiuden rakentamisesta hyödyntäen eurooppalaisia verkostoja ja menettelyjä.
4. Näiden koko potentiaalin lunastaminen ja vastaavien menestystarinoiden rakentaminen edellyttää hallinnon ja teollisuuden saumatonta yhteistyötä ja myös hallinnon riittävää resurssointia, mukaan lukien toimivien G-to-G-menettelyjen rakentaminen kansallisesti.
5. Euroopan puolustusteollinen strategia (EDIS ja EDIP) nostaa hyvin esille akuutin tarpeen vahvistaa Euroopan puolustuksen teknologista ja teollista pohjaa.
6. EU:n tasoista kehittämistä tarvitaan, mutta tälläkin kertaa osa avauksista ei liene jäsenvaltioiden kannalta hyväksyttäviä. PIA ry on lausunnossaan valottanut useita ongelmakohtia, samoin PLM muistiossaan. EDIPin lopullinen sisältö muuttunee paljon seuraavan vuoden aikana.

Copyright Patria. All rights reserved.